

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

3.1 วิธีการวิจัย

วิธีการศึกษานี้ อาศัยรูปแบบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning and Action: PLA)

3.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เยาวชนเพศชายหรือหญิงอายุระหว่าง 14 - 28 ปี ที่อาศัยอยู่จริงในชุมชนกะเหรี่ยงและม้ง จำนวน 3 ชุมชน ประกอบด้วย

- 1) บ้านวะโคโกร โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่สลอง ตำบลแม่สลอง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดตาก (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของเยาวชนที่อาศัยอยู่จริงในชุมชน)
- 2) บ้านขุนตั้นน้อย (ห้วยมบ้านขุนตั้นน้อยและห้วยมบ้านปิพอ) โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อแก้ไขปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืนขุนตั้นน้อย ตำบลแม่ตั้น อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของเยาวชนที่อาศัยอยู่จริงในชุมชน)
- 3) บ้านห้วยฮ่อม ตำบลบ้านเวียง อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ พื้นที่เชื่อมโยงโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงน้ำแข่วง (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของเยาวชนที่อาศัยอยู่จริงในชุมชน)

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้ จึงต้องมีการกำหนดเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

- 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ใช้เทคนิคการสอนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
- 2) แบบประเมินผลการเรียนรู้ทั้งก่อนและหลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ใช้เทคนิคการสอนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ซึ่งแบบประเมินจะเป็นลักษณะแบบทดสอบปรนัย (แบบถูก-ผิด) และการสัมภาษณ์หรือการให้เยาวชนปฏิบัติงานจริง โดยกำหนดระดับคะแนนและผลการประเมิน ดังต่อไปนี้

คะแนนที่ได้	27 - 30 คะแนน	ผลการประเมิน	ดีมาก
คะแนนที่ได้	23 - 26 คะแนน	ผลการประเมิน	ดี
คะแนนที่ได้	19 - 22 คะแนน	ผลการประเมิน	พอใช้

คะแนนที่ได้ 15 - 18 คะแนน ผลการประเมิน อ่อน
 คะแนนที่ได้ 0 - 14 คะแนน ผลการประเมิน ตก

3) แบบบันทึกพฤติกรรมด้วยวิธีการสังเกต โดยแบบบันทึกพฤติกรรมของผู้เข้ารับ
 การอบรมในขณะปฏิบัติงานจริง จะทำการบันทึกพฤติกรรมด้วยวิธีการสังเกต

การประเมินพฤติกรรมด้วยวิธีการสังเกต จะให้คะแนนตามมาตราส่วนประมาณค่า
 (Rating scale) โดยกำหนดค่าคะแนนดังนี้

ระดับพฤติกรรมมากที่สุด	ให้คะแนน	5	คะแนน
ระดับพฤติกรรมมาก	ให้คะแนน	4	คะแนน
ระดับพฤติกรรมปานกลาง	ให้คะแนน	3	คะแนน
ระดับพฤติกรรมน้อย	ให้คะแนน	2	คะแนน
ระดับพฤติกรรมน้อยที่สุด	ให้คะแนน	1	คะแนน

4) แบบสอบถามทัศนคติต่อวิธีใช้กระบวนการเรียนรู้ โดยแบ่งแบบสอบถาม
 เป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล โดยแบบสอบถามจะเป็นแบบ
 เลือกตอบ (Checklist question) ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา และชนเผ่า

ตอนที่ 2 แบบสอบถามทัศนคติต่อวิธีใช้กระบวนการเรียนรู้ โดย
 แบบสอบถามเป็นแบบปลายปิดในลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยกำหนดค่า
 คะแนนดังนี้

ระดับทัศนคติมากที่สุด	ให้คะแนน	5	คะแนน
ระดับทัศนคติมาก	ให้คะแนน	4	คะแนน
ระดับทัศนคติปานกลาง	ให้คะแนน	3	คะแนน
ระดับทัศนคติน้อย	ให้คะแนน	2	คะแนน
ระดับทัศนคติน้อยที่สุด	ให้คะแนน	1	คะแนน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ ดี ชม ในการอบรม และหัวข้อ
 ที่ผู้เข้าอบรมสนใจที่จะเข้ารับการอบรมครั้งต่อไป โดยแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด

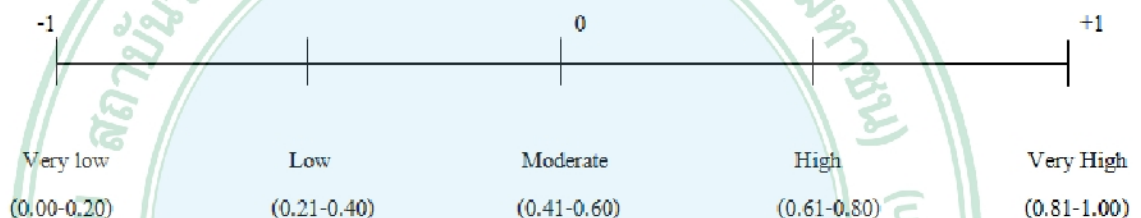
5) การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการแสดงทัศนคติต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอน
 แบบมีส่วนร่วมโดยสถิติ

3.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ลักษณะข้อมูลการสังเกตพฤติกรรม บันทึกพฤติกรรมในการทำกิจกรรมร่วมกันและทักษะเชิงสร้างสรรค์จะกระทำโดยการบรรยายข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วยสถิติ ที่จะได้นำไปสู่การเชื่อมโยงเพื่อแปลผลข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ ซึ่งมีรายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2) การแปลความหมายค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติ จะนำวิธีการให้ค่าคะแนนซึ่งเป็นดัชนีค่าเฉลี่ยหรือน้ำหนักถ่วงเฉลี่ย (Weighted Average Index: WAI) มาใช้เป็นเครื่องมือในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติ แสดงดังภาพที่ 3.1

ภาพที่ 3.1 ดัชนีค่าเฉลี่ย (Weighted Average Index: WAI)

ที่มา: A. Black and Dean J. Champion. 1976

3) เปรียบเทียบทัศนคติต่อวิธีใช้กระบวนการเรียนรู้ โดยจำแนกตามชนเผ่า

3.1) กรณีเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่เป็นอิสระต่อกัน โดยใช้สถิติทดสอบการแจกแจงแบบที (t- test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

3.2) กรณีเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way Analysis of Variance) สถิติที่ใช้ในการทดสอบ คือ ค่าเอฟ (F- test)

4) วิเคราะห์คำถามปลายเปิด ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ ดี ชม ในการอบรม และหัวข้อที่ผู้เข้าอบรมสนใจที่จะเข้ารับการอบรมครั้งต่อไป จะใช้วิธีการสังเคราะห์ข้อความหรือสรุปความ โดยจำแนกเป็นประเด็น

3.1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

1) ทบทวนผลการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพกลุ่มเยาวชนในปีที่ 1 (งบประมาณ พ.ศ. 2558) โดยวิธีการศึกษา ดังนี้

1.1) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ร่วมกับกลุ่มเยาวชน

1.2) การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structure interview) ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) เช่น ผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชน เป็นต้น

1.3) การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมของนักวิจัยในระหว่างการเรียนรู้

1.4) วิเคราะห์แบบประเมินผลหลังการเรียนรู้ในปีที่ 1

2) คัดเลือกเยาวชนเพศชายหรือหญิงอายุระหว่าง 14-28 ปี จากจำนวนเยาวชนที่อาศัยอยู่จริงในชุมชนเพื่อเข้าร่วมการทดสอบกระบวนการเรียนรู้ในปีที่ 2 (งบประมาณ พ.ศ. 2559) จำนวน 3 ชุมชน โดยการประชุมกลุ่มร่วมกับชุมชน

3) ปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับเยาวชนและผู้นำในชุมชน

4) คัดเลือกหัวข้อและวิธีการเรียนรู้ร่วมกับเยาวชน เพื่อทดสอบกระบวนการเรียนรู้ โดยการปฏิบัติจริง โดยการประชุมกลุ่ม อย่างน้อยชุมชนละ 2 เรื่อง

5) ประเมินผลก่อนการเรียนรู้โดยใช้แบบประเมินผลการเรียนรู้

6) ดำเนินการทดสอบกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำในกลุ่มเยาวชนกะเหรี่ยงและม้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่อตนเองและชุมชน โดยวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) และวิธีการปฏิบัติจริง (on the job training)

7) ประเมินผลหลังการเรียนรู้โดยใช้แบบประเมินผลการเรียนรู้

8) จัดให้มีกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพและการเรียนรู้นอกสถานที่อย่างน้อยชุมชนละ 1 ครั้ง โดยการศึกษาดูงานเกี่ยวกับกิจกรรมที่เป็นหัวข้อหลักของการเรียนรู้หรือกลุ่มเยาวชนต้นแบบในพื้นที่อื่น

9) บันทึกพฤติกรรมของเยาวชนในขณะการดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรมด้วยวิธีการสังเกต ซึ่งการบันทึกพฤติกรรมด้วยวิธีการสังเกตจะทำอย่างต่อเนื่องเพื่อนำผลมาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเยาวชนในขณะดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และนำผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการวิเคราะห์ การพัฒนาภาวะผู้นำในกลุ่มเยาวชนกะเหรี่ยงและม้ง

10) ประเมินทัศนคติต่อวิธีใช้กระบวนการเรียนรู้โดยใช้แบบสอบถามทัศนคติต่อวิธีใช้กระบวนการเรียนรู้

- 11) จัดทำสื่อเกี่ยวกับเรื่องที่ดำเนินการพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับชุมชนอย่างน้อยชุมชนละ 2 เรื่อง
- 12) สักระยะที่ปัจจัยและเงื่อนไขการพัฒนาภาวะผู้นำในกลุ่มเยาวชนกะเหรี่ยงและม้ง
- 13) สักระยะที่แนวปฏิบัติการพัฒนาภาวะผู้นำในกลุ่มเยาวชนกะเหรี่ยงและม้ง

3.2 สถานที่ดำเนินการวิจัย

1. บ้านวะโคโกร โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่สอง ตำบลแม่สอง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก
2. บ้านขุนตื้นน้อย (ห้วยมบ้านขุนตื้นน้อยและห้วยมบ้านปอ) โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อแก้ไขปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืนขุนตื้นน้อย ตำบลแม่ตั้น อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่
3. บ้านห้วยฮ่อม ตำบลบ้านเวียง อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ พื้นที่เยี่ยมเยือนโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงน้ำแข่วง

